

Dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska, prof. UWM
Instytut Filologii Polskiej
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Kamili Gądek-Kownackiej

„Analiza lingwistyczna wypowiedzi na forach internetowych”

napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Sękowskiej

w Instytucie Polonistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego

Przedstawienie formalnej struktury dysertacji

Recenzowana praca obejmuje 254 strony tekstu, podzielone na 7 rozdziałów, poprzedzonych wstępem i zwieńczonych podsumowaniem, reasumującym wyniki badań oraz przedstawiającym perspektywy ich dalszego rozwoju.

Pierwszy rozdział określa przedmiot dysertacji. Drugi omawia stan badań nad komunikacją internetową, charakteryzując istotne polskie i zagraniczne opracowania. Kolejne części rozprawy opisują cel, zasady utworzenia oraz cechy korpusu tekstowego. Odnoszą się również do sposobu jego analizy i przedstawiają uzyskane rezultaty (słusznie poświęcono temu najobszerniejszą część recenzowanej pracy). W rozdziale siódmym komparatywnie zestawia się wypowiedzi na forach ze środkami bezpośredniego przekazu, ze szczególnym uwzględnieniem występujących w nich elementów piśmienności i oralności.

Przy konstruowaniu rozprawy Doktorantka zastosowała właściwe proporcje pomiędzy teorią a empirią. Podział formalny dysertacji odpowiada tematowi i dobrze realizuje model układu treści, przyjęty w tego typu opracowaniach naukowych.

Omówienie i ocena problematyki badawczej oraz zawartości merytorycznej

Do wskazanych we wstępie celów pracy należy m.in. porównanie forów z innymi gatunkami, połączenie (wspartych komputerowymi metodami przetwarzania i analiz danych) metod jakościowych i ilościowych oraz określenie wpływu na kształt wypowiedzi w Internecie tendencji do ekonomizacji wysiłku językowego i kompensacji nieobecnych, z powodu specyfiki Sieci, kanałów komunikacyjnych.

Autorka znakomicie się wywiązała z tak ambitnych i rozległych zadań. Solidności badawczej dowodzi już sam korpus tekstowy, obejmujący 40 milionów

wyrazów. Jest to próba wystarczająco reprezentatywna, by wyciągać na jej podstawie zasadne wnioski z zakresu analizy językowej i genologicznej forów internetowych.

Cenne m.in. są spostrzeżenia odnoszące się do metodologii badań internetowych i zagrożeń, płynących z wpływu technologii na wyniki opracowań ilościowych (np. zawyżania wyników frekwencji określonych form ze względu na wielokrotne przytaczanie tych samych wypowiedzi w określonym wątku).

Wartościowym elementem pracy jest również krytyczny przegląd literatury fachowej. Rozliczne opracowania językoznawcze polsko- i obcojęzyczne udało się przedstawić Autorce w sposób syntetyczny, charakteryzując ich zawartość, użyte metodologie i znaczenie dla stanu badań. Prowadzone w tym rozdziale polemiki z tezami, budzącymi wątpliwości Doktorantki, dowodzą jej umiejętności analitycznych i wiedzy, pozwalającej na wyrażanie samodzielnych sądów w dyskursie naukowym.

Na pochwałę zasługuje również opisanie poszczególnych decyzji przy wyborze materiałów i tworzeniu korpusu. Pewna część prac lingwistycznych (co podkreśla Autorka rozprawy) podchodzi w enigmatyczny sposób do wskazywania źródeł danych i kryteriów selekcji materiału. Rozważania p. Kamili Gądek-Kownackiej można potraktować jako formę przydatnego instruktażu, jak warto dobierać próbę badawczą i jak lepiej tego nie robić, chcąc uzyskać falsyfikowalne rezultaty.

Rozważania językowe są odpowiednio egzemplifikowane, a w pozyskiwaniu i prezentacji danych wykorzystano w umiejętny sposób metody statystyczne. Analiza jakościowa i ilościowa – zgodnie z zamierzeniami Autorki, scharakteryzowanymi we wstępnej części dysertacji – są połączone w odpowiedni sposób. Przy tym Doktorantce udało się pozyskać i przedstawić nowe informacje na temat kwestii, wielokrotnie omawianych w literaturze fachowej, jak np. znaczenie emotikonów w komunikacji internetowej.

Intuicyjne niekiedy wnioski innych badaczy p. Kamila Gądek-Kownacka uznaje za słuszne lub neguje za pomocą przekonujących danych liczbowych. Na przykład za niepotwierdzoną uznaje (powszechną) tezę o tym, że multiplikacja liter jest podporządkowana funkcji ekspresywnej. Przeprowadzona analiza dowiodła, „iż zwielokrotnianie znaków literowych ma na celu przede wszystkim kompensację braku kanału głosowego. Dwa z czynników, które sprzyjają występowaniu tego zjawiska (charakter głoski i pozycja w wyrazie), są bezpośrednio związane z warstwą suprasegmentalną wypowiedzi mówionej. Sposób, w jaki trzeci czynnik (charakter

wyrazu) wpływa na badane zjawisko jest tożsamy z jego działaniem w realizacjach mownych, gdzie także wpływa na wydłużanie głosek w tożsamej grupie słów, będących często nośnikiem ekspresywizacji suprasegmentalnej” (s. 145).

Konsekwentnie dokonywane przez Autorkę odróżnianie zjawisk o charakterze systemowym od wystąpień idiolektalnych, pozwala na obalenie niektórych stereotypowych osądów na temat specyfiki języka, używanego w Sieci, jak choćby przekonania o tym, że jedną z jego najbardziej charakterystycznych cech jest obfitość akronimów proweniencji angielskiej.

Doktorantka przekonująca uzasadnia, uwarunkowany technicznie brak w pracy szerszych rozważań na temat składni (s. 227-228, 243). Szkoda jednak, że przy tak szerokim zakresie tematu dysertacji („Analiza lingwistyczna wypowiedzi na forach internetowych”), został praktycznie pominięty aspekt stylistyczny (raczej nie można uznać za jego wystarczający ekwiwalent rozważań o oralności i piśmienności czy ekspresywizacji). Brakuje również odniesień do zagadnień fleksyjnych.

Nie zmienia to faktu, że pracę oceniam zdecydowanie pozytywnie. Nieliczne drobne uwagi przedstawiam poniżej:

1. Autorka pracy, wymienionej na s. 12 i w bibliografii (s. 253), nazywa się Magdalena Szpunar, nie Szponar;
2. na s. 37 w przypisie zapisano „M. Sokół badał”, powinna być „badała”, na s. 3 jest powołanie na artykuł M. Sokoła, zamiast M. Sokół;
3. analogicznie na tejże stronie wspomina się artykuł A. Wojtasika-Tokarza, zamiast (Anny) Wojtasik-Tokarz;
4. na s. 60 użyto formy „Tweeter” zamiast „Twitter”;
5. nie jestem pewna czy zamiast zastosowanego na s. 227 w odniesieniu do forów określenia „multimodalne” („gdzie użytkownicy często korzystają z możliwości dołączania do swoich wypowiedzi plików dźwiękowych lub wideo”), Autorka nie miała na myśli multimedialności;
6. W przygotowaniu tekstu do druku (na co rozprawa moim zdaniem zasługuje) warto wziąć też pod uwagę następujące pozycje bibliograficzne:

Katarzyna Wyrwas, 2004, *Kilka uwag o dyskusji na forum internetowym*. W: *Dialog a nowe media*, red. Małgorzata Kita, Jan Grzenia, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego Katowice, s. 52-72.

Katarzyna Sobstyl, 2006, *Interakcyjność tekstów w Internecie (na przykładzie „Forum o samotności”)*. W: *Style konwersacyjne*, red. Bożena Witosz, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 190-198.

Ocena rozprawy jako oryginalnego rozwiązania problemu naukowego

Analizowana praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Autorka wykazała się zarówno umiejętnością wykorzystania krytycznej analizy literatury przedmiotu, jak i umiejętnością samodzielnego stworzenia, opisanie i dogłębnego zbadania korpusu językowego oraz wyciągania istotnych wniosków i ich wyrazistego, a przy tym interesującego, przedstawiania. Cele rozprawy zostały według mnie w pełni zrealizowane.

Co jest dość zadziwiające, uwzględniając rolę tego gatunku w komunikacji internetowej, fora nie doczekały się jeszcze większego i szczegółowszego niż artykuły naukowe, odnoszące się najczęściej do dość wybiórczych aspektów, opracowania językoznawczego. Rozprawa p. Kamili Gądek-Kownackiej w bardzo udany sposób wypełnia tę lukę badawczą.

Charakterystyka aspektu formalnego pracy

Rozprawa pod względem formalnym nie budzi zastrzeżeń. Podział na rozdziały odpowiada przyjętym założeniom i jest adekwatny wobec opracowywanego materiału językowego. Doktorantka dobrze radzi sobie ze stylem naukowym. Jej wywody są sformułowane poprawnie i przekonująco. Dysertacja również jest dopracowana pod względem poprawności językowej. Literówki są incydentalne, np. „nieuzsadanionych” (s. 12), „z wielokrotniowych” (s. 139, 246), „internetowego” (s. 252), co – biorąc pod uwagę objętość tekstu – dowodzi wyjątkowej staranności w jego opracowywaniu.

Autorka zadbała także o edycję. Mam w tym względzie tylko kilka sugestii:

1. początek niektórych podrozdziałów (3.2, 3.2.1, 4.3, 4.3.2, 4.3.3, 4.4, 6.2.2.3, 6.3.2.3) mógł zostać przeniesiony na następne strony, zamiast kilkunastu zwińczeń strony kończącej poprzednią część pracy;
2. na s. 13 zostały 2 wersy z rozdziału 2, które można było dołączyć do pozostałej partii tekstu;
3. niektóre uwagi z przypisów chyba lepiej funkcjonowałyby w tekście głównym (sugeruje to też ich budowa składniowa), bez ich odrębnego wyróżniania na dole strony, odnosi się to do przypisów nr: 2, 15, 72, 85, 88, 90, 109, 116, 127, 128, 166, 178, 184, 192;
4. w linkach podanych w przypisach nr 56, 57, 59, 60, 62, 119 brak dat dostępu do danych stron internetowych.

Konkluzja:

Rozprawa doktorska mgr Kamili Gądek-Kownackiej, przygotowana pod opieką prof. dr hab. Elżbiety Sękowskiej, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, egzemplifikuje wiedzę teoretyczną z zakresu językoznawstwa kandydatki do tytułu doktora oraz potwierdza jej umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Spełnia więc kryteria określone w art. 13 Ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Autorki recenzowanej pracy do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

Olsztyn, 27 X 2014

dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska, prof. UWM

Alina Naruszewicz-Duchlińska